

روزنامه‌نگار

علی مزر ولی

روزنامه‌نگار

ارز ۴۲۰۰ تومانی که از زمان دولت روحانی و تحت‌عنوان دلار جهانگیری معروف شده بود، یکی از پرونده‌های پرماجرای اقتصادی کشور است که رسیدگی به آن دامن دولت سیدابراهیم رئیسی را نیز گرفت. روز گذشته مسعود میرکاظمی، رئیس سازمان برنامه‌بودجه به‌عنوان نماینده دولت در مجلس حاضر شد تا با تشریح لایحه دولت برای اصلاح تبصره یک قانون بودجه ۱۴۰۰ کل کشور با عنوان «تأمین مطمئن کالاهای اساسی، نهاده‌های دامی، دارو و تجهیزات پزشکی و سیاست‌های جبرانی حمایت‌از معیشت اقشار آسیب‌پذیر» موافقت مجلس‌ادر موردین لایحه‌جلب‌کند. درپایان اما اظهارات میرکاظمی و موافقان این لایحه مجلس راقانع‌نکرد و نمایندگان مردم با ۹۹ رأی موافق، ۱۲۷ رأی مخالف و ۷ رأی ممتنع با تقاضای دوفوریت این لایحه‌مخالفت‌کردند. سپس یک‌فوریت‌آن‌به‌رای‌نمایندگان‌گذاشته شد اما وکلای ملت با یک‌فوریت هم مخالفت کردند و به این ترتیب، این لایحه به‌صورت عادی در دستورکار مجلس قرار گرفت.

ایرادهایی که به ارز ترجیحی وارد می‌شود

یک ایراد همیشگی که به یارانه پنهان وارد می‌شود این است که یارانه پنهان باعث می‌شود هرقدر افراد بیشتر کالا مصرف کنند از یارانه

دولتی بیشتری نیز برخوردار شوند. طبیعتا این روند خلاف عدالت بوده‌و‌افراد‌صاحب‌ثروت‌را‌نسبت‌به‌اقشار‌ضعیف‌بیشتر‌از‌بیت‌المال‌سهمیم‌کند. عدم‌نظارت‌صحیح‌بر‌پرداخت‌ارز‌ترجیحی‌ایرادمهم دیگری است که باعث‌شده‌اهداف‌دولت‌از‌پرداخت‌این‌ارز‌به‌خوبی محقق نشود. سوم‌مدیریت در تخصیص ارز ترجیحی گاهی رانتی را به وجود آورده که باعث بهره‌مندی برخی افراد خاص از این ارز شده است. درکنار این امر واردات کالاهایی غیرضرور با ارز دولتی و همچنین واردات کالا با ارز دولتی و عرضه آن در کشور با نرخ آزاد یا خروج آن از کشور موارد دیگری بوده که به هدف پرداخت این ارز آسیب زده و منتقدان را به حذف آن قانع کرده است.

چرا تاکنون این طرح برپراد متوقف نشده است؟

هرچند پرداخت ارز ترجیحی به‌درستی مدیریت نشده و بار زیادی را نیز به دولت تحمیل کرده است، اما از آنجایی که این ارز با هدف تأمین کالاهای اساسی، دارو، نهاده‌های دامی، دارو و تجهیزات پزشکی به واردکنندگان پرداخت می‌شود حذف آن سبب می‌شود از این پس این اقلام با قیمت ارز آزاد وارد کشور شده و به تبع آن با قیمتی به‌مراتب بیشتر از قیمت‌های فعلی به دست مصرف‌کننده برسند. افزایش قیمت‌های کالاهای اساسی از آنجایی که معیشت مردم‌رادچار‌مشکل می‌کندمی‌تواند‌نارضایتی‌های‌اجتماعی‌نظیر

سیاست

مجلس دقیقا فوریت کدام تصمیم ارزی رارد کرد؟

فرصت بیشتر برای تأملات ارزی

زمان بیشتری برای بررسی آن بخرند، محتوای مادهٔ ۱۲ این لایحه‌است. دولت در این ماده‌از مجلس این اجازه‌را‌خواسته‌تادرسورت‌تغییر‌نرخ ارز نهاده‌های دامی و کالاهای اساسی، از محل درآمدهای حاصل از تغییر نرخ کالاهایی که با ارز ترجیحی تأمین می‌شود، تا مبلغ ۲۷۰ هزارریال به حساب‌خاص سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها نزد خزانه‌داری کشور واریز کند. این مبلغ تا پایان سال صرف پرداخت یارانه به افراد مشمول قانون الزام دولت به پرداخت یارانه کالاهای اساسی مصوب۱۳۹۹ خواهد شد.

دولت‌همچنین‌در‌تبصره‌یک‌این‌ماده‌از‌مجلس‌خواسته‌در‌صورتی‌که منابع حاصل از این ماده‌واحدہ برای پرداخت یارانه کفایت نکند، مابه‌التفاوت را تا سقف ۲۷۰هزار میلیارد ریال از محل جابه‌جایی ردیف‌های جدول تبصرهٔ ۱۴ ماده‌واحدہ قانون بودجهٔ ۱۴۰۰ کل کشور تأمین و پرداخت کند.

دلیل مخالفت نمایندگان با فوریت بررسی لایحه چیست
نمایندگان مخالف معتقدند حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی معیشت مردم راه‌بشدت‌دچار‌مشکل می‌کند‌و‌یارانهٔ ۲۷ هزار تومانی که دولت بنا دارد درمقابل این فشار معیشتی به مردم پرداخت کند ناچیز بوده و به‌هیچ‌عنوان مشکلات معیشتی راجبران نمی‌کند.

دلیل دیگر برای مخالفت این است که افکارعمومی نسبت‌به‌پرداخت

محسن زنگنه، عضو کمیسیون برنامه‌بودجه و محاسبات در گفت‌وگو با فرهیختگان :

دولت به دنبال افزایش سقف ارز دولتی تا ۶/۱۳ میلیارد دلار است

هم‌به‌واسطه‌اینکه‌گمان‌هی‌کردند‌افکارعمومی‌پیرامون‌این‌لایحه به‌طور کامل اقعاع نشده است، رای به دوفوریت لایحه‌ندادند.

در لایحه دولت سیزدهم برای حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی آیا دولت به‌طور کامل قصد بر حذف ارز ترجیحی داشت یا اینکه قصد دولت افزایش میزان منابع ارز ترجیحی تا پایان سال بود؟

برای پاسخ به این سوال نیازاست‌به‌قیل‌بازگردم،‌دولت‌دوازدهم پیشنهاد داده بود۸میلیارد دلار از منابع در ۶ماه اول سال به ارز ۴۲۰۰ تومانی اختصاص داده شود. چون مجلس یازدهم در بودجهٔ ۱۴۰۰ تومانی مخالف بود به همین دلیل قرار مانیز با اعضای دولت قبل هم این شد که ظرف ۶ماهه اول سال به‌تدریج ارز ۴۲۰۰ تومانی برای کالاهاحذف شود. منظور از حذف این بود که اعطای ارز به این صورت کنونی برای واردات کالاها انجام نشود. بعد از این حذف، دولت دستش باز بود که به‌صورت ریالی از واردکننده حمایت کند، به‌صورت ریالی یارانه تولید داده یا یارانه به مصرف‌کننده دهد. ما حتی در قانون این پیش‌بینی را هم داشتیم که اگر به‌عنوان مثال دولت از ۸میلیارد دلار ارز ترجیحی یک‌میلیارد دلار آن را اختصاص به این موضوع داد و ۷میلیارد دلار دیگر را به‌عنوان ارز آزاد در بازار فروخت باید مبلغ حاصل شده از مابه‌التفاوت فروش ارز ترجیحی باقیمت ارز آزاد را برای مواردی مانند دادن یارانه، اختصاص بسته معیشتی به مردم، حمایت از کالاهای اساسی و … صرف کند. دولت جدید که روی کار آمد عملا بخش قابل توجهی از این ۸میلیارد در ۴ ماهه اول سال مصرف شده بود و مابقی منابع یاقی مانده از ۸میلیارد نیز ظرف مدت کوتاهی به اتمام رسید؛ و علاوه در ماه‌های اخیر به‌دلیل افزایش قیمت نهاده‌های دامی بین ۳۰ تا ۴۰ درصد و گرانی گندم عملا مطابق آمارهای رسمی بانک

نمایندگان مجلس شورای اسلامی در جلسه علنی روز گذشته با دوفوریت و یک فوریت لایحه دولت برای اصلاح قانون بودجه ۱۴۰۰ و تغییر در روند تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی مخالفت کردند. محسن زنگنه، عضو کمیسیون برنامه‌بودجه و محاسبات مجلس معتقد است رای به دوفوریت لایحه حذف ارز ترجیحی لزوما نمی‌توانست به‌معنای پذیرش حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی باشد. با وی پیرامون این موضوع و دلایل عدم رای آوردن فوریت لایحه حذف ارز ترجیحی به گفت‌وگو‌نشسته‌ایم که در ادامه‌هی خواندید.

رئیس کمیسیون

نمایندگان مجلس شورای اسلامی در جلسه علنی روز گذشته با دوفوریت و یک فوریت لایحه دولت برای اصلاح قانون بودجه ۱۴۰۰ و تغییر در روند تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی مخالفت کردند. محسن زنگنه، عضو کمیسیون برنامه‌بودجه و محاسبات مجلس معتقد است رای به دوفوریت لایحه حذف ارز ترجیحی لزوما نمی‌توانست به‌معنای پذیرش حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی باشد. با وی پیرامون این موضوع و دلایل عدم رای آوردن فوریت لایحه حذف ارز ترجیحی به گفت‌وگو‌نشسته‌ایم که در ادامه‌هی خواندید.

رئیس کمیسیون

رای نیابردن یک‌فوریت و دوفوریت لایحه می‌تواند دلایل متعددی داشته باشد که من اجمالا به این دلایل اشاره می‌کنم.

نخست‌عده‌ای از نمایندگان معتقد‌بودند‌نیاز‌به‌لایحه‌جدید‌در این‌مورد‌نداریم، زیرا‌دولت‌تاکنون‌بیش‌از‌سقف‌مقرر۸میلیارد دلار هزینه کرده‌است‌و‌در‌ادامه‌نیز‌می‌تواند‌تا‌پایان‌سال‌بیشتر از سقف مصوب۸میلیارد هزینه‌ارز ۴۲۰۰ تومانی کند. دسته دوم به این دلیل با دوفوریت لایحه مخالفت کردند که معتقد بودندفرصت‌صحبت‌کافی‌و‌تعامل‌بادولت‌به‌منظور‌بررسی‌ایجاد لایحه‌وجود‌نداشته‌است. دسته سوم‌به‌دلیل‌عدم‌پاسخگویی دولت در زمینه‌هزینه‌کرد۸میلیارد دلار از ۴۲۰۰ تومانی‌و‌عدم شفافیت‌در این‌مورد‌بافوریت‌لایحه‌مخالفت‌کردند. از آنجایی که لایحه‌تحت‌عنوان‌حذف‌ارز ۴۲۰۰ تومانی به‌مجلس‌آمدگروهی دیگر از نمایندگان معتقد‌بودند‌باصتوب‌فوریت‌لایحه‌و‌حذف‌ارز ترجیحی‌توبود‌در کشور افزایش‌پیدایمی‌کند‌ودرنتیجه‌دسته‌آزر

محمدحسن آصفری، عضو کمیسیون امور داخلی کشور و شوراهای مجلس در مخالفت با حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی :

دولت صورت‌مساله را پاک نکند

دهک پایین جامعه نیز اضافه کند، اما جمع‌بندی مجلس این بود که به مردم فشارهایی وارد خواهد شد‌و‌در‌نتیجه‌با‌دوفوریت‌و‌یک‌فوریت‌بودن‌بررسی‌این لایحه مخالفت کرد. نظر مجلس این است که دولت اگر دراین باره برنامه‌ای دارد، بهتر است آن را در لایحه بودجه ۱۴۰۱ بیابورد و طرح دراین باره را، از طریق لایحه بودجه دنبال کند. ابتدا بازار را با توجه به ابزارهایی که در دست دارد کنترل کند‌و‌نظارت‌هایی‌که‌لازم‌است‌صورت‌گیرد‌تافشاری‌بر معیشت مردم وارد نشود. البته ما هم اعتقاد داریم بخشی از این در جای درست هزینه‌نمی‌شود. برخی با ارز ترجیحی کالاهایی را وارد کردند‌و‌با‌قیمت‌ارز‌آزاد فروختند. برخی دیگر هم ارز ترجیحی دریافت کردند و به‌جای اینکه کالای اساسی وارد کنند، کالای لوکس وارد کردند ولی این دلیل بر این نمی‌شود که چون این تخلفات صورت گرفته است ما کل صورت‌مساله را پاک کنیم. فلذا اعتقاد داریم که دولت به‌جای پرداختن به این موضوع، باید سیستم‌های نظارتی خود را که کم‌هست بیشتر کند تا این ارز به‌درستی مصرف شود و در اختیار اشخاص مناسبی قرار گیرد.

تصمیم دولت درباره جایگزین حذف ترجیحی بعد از حذف احتمالی آن چه بود؟

در لایحه صرفا حذف ارز ترجیحی مطرح شده بود و به پیشنهاد جایگزینی درباره نقش دولت در پرکردن جای خالی آن اشاره نشده بود.

بارای نیابردن دوفوریت و یک‌فوریت بررسی لایحه، فکر می‌کنید بررسی آن به لایحه بودجه ۱۴۰۱ می‌رسد یا بررسی آن تا بعد از تعیین تکلیف لایحه بودجه به تعویق می‌افتد؟
فعلا خبری نیست. قرار بر این است که طبق روال گذشته ارز ترجیحی به کالاهای اساسی تعلق گیرد.

غلامرضا مرحبا، سخنگوی کمیسیون اقتصادی مجلس در گفت‌وگو با فرهیختگان :

حذف ارز دولتی بیشتر بار روانی دارد

به‌رحال دولت یک‌سری مقتضیات دارد و ضرورت‌هایی را در نظر می‌گیرد که ممکن است مجلس با بعضی از آنها موافق نباشد یا مجلس مقتضیات دیگری را در نظر بگیرد. به همین جهت لازم است که دیدگاه‌ها هم تبادل شود و کار کارشناسی بیشتری انجام بگیرد و مجلس بعدرای دهد، لذا من موافق این بودم که به مجلس فرصت بیشتری داده شود و با اولویت این لایحه مخالفت کردم. این لایحه در کمیسیون تخصصی بررسی خواهد شد، منتها با اولویت بالا. ما با فوریت مخالفت کردیم اما با اولویت بررسی خواهد شد و به‌صحن باز خواهد گشت.

همان‌طور که می‌دانید پیش فرض ذهنی مردم نسبت به حذف این ارز ترجیحی مثبت نیست. با توجه به این مساله، مجلس برای ددوفوریت و یک‌فوریت‌این‌لایحه‌بیشتر‌مسائل‌اقتصادی رادر نظر گرفت یا بحث سرمایه اجتماعی و مردم مطرح بود؟
اتفاق‌ایکی‌از دلایلی که ما به‌فوریت‌رای‌ندادیم‌همین‌مساله‌بود که‌به‌هرحال باید روی آن کار شود و جامعه هم اقعاع شود. شخصا معتقدم که ارز ۴۲۰۰ تومانی ادامه‌ش برای اقتصاد ما زیان‌بار است؛ نه تنها زیان‌بار بلکه مصیبت‌بار است، اما باید با معرفی روش‌های جایگزین مناسب حذف شود. همین‌الان هم به‌طور جدی معتقدم ارز ۴۲۰۰ به اهدافی که در دولت قبل به آن منظور طراحی شده بود، نرسیده است. و اتفاقا کالاهایی که با استفاده از این نوع ارز ترجیحی وارد کشور شده‌اند، خودشان دارند تورم بسیار بالایی نشان می‌دهند. همچنین گزارش‌های متعدد و متنوعی از ناکارآمدی این ارز ۱۴۲۰ای مانند رانت‌زا و فسادزا بودن آن، وجود دارد. برای همین است که ما باید با پختگی بیشتری وارد این مقوله حذف‌ارز‌ترجیحی‌بشویم‌و‌همچنین جامعه هم باید اقعاع شود از درستی تصمیمی که ما می‌خواهیم بگیریم. بنابراین این مساله باید در برابر قضاوت افکار عمومی قرار بگیرد و هم‌در‌معرض‌بررسی کارشناسی مجلس‌و‌دیگر کارشناسان.

در جلسه علنی دیروز نمایندگان مجلس با تقاضای دوفوریت و یک‌فوریت لایحه ارز ترجیحی مخالفت کردند. براساس این، این لایحه به‌صورت عادی در دستورکار مجلس قرار خواهد گرفت. از عمده دلایلی که نمایندگان مجلس یازدهم برای مخالفت خود با این لایحه مطرح کردند، همراهی نکردن سرمایه اجتماعی با حذف ارز ترجیحی بود. دلایل دیگری نیز چون افزایش بررسی کارشناسی این لایحه مطرح شد. در این راستا، غلامرضا مرحبا در مخالفت با این لایحه معتقد است راجع به چنین مقوله مهمی که روی معیشت مردم بسیار اثرگذار است، نباید با قید دوفوریت در عرض ۴۸ ساعت تصمیم گرفت و مجلس باید در یک زمان منطقی که نباید خیلی هم طولانی باشد، با اولویت به این مساله رسیدگی کند. در ادامه گفت‌وگو با فرهیختگان، با غلامرضا مرحبا، سخنگوی کمیسیون اقتصادی مجلس رامی خواندید.

رئیس کمیسیون

دیروز دوفوریت و یک فوریت لایحه ارز ترجیحی دولت در صحن علنی مجلس رد شد. شما جزء مخالفان این لایحه بودید یا موافقان؟ علت رای شما چه بوده؟

این بحث ارز ۴۲۰۰ تومانی مساله‌ای است که روی معاش و زندگی میلیون‌ها نفر اثر می‌گذارد، از این جهت مساله بسیار مهمی است. مجلس معتقد بود که راجع به چنین مقوله مهمی نباید با قید دوفوریت در عرض ۴۸ ساعت تصمیم گرفت. مجلس نیازمند یک زمان منطقی است برای اینکه این لایحه را در معرض بررسی‌های کارشناسانه قرار دهد، در کمیسیون‌های مربوطه بررسی شود و مرکز پژوهش‌ها نظرات بیشتری پیرامون آن دهد. بنابراین ما باید بتوانیم در یک زمان منطقی که نباید خیلی هم طولانی باشد، با اولویت به این مساله پرداخته و رسیدگی کنیم. من هم از جمله نمایندگانی بودم که با اولویت به این لایحه رای منفی دادم، چون معتقد بودم مجلس باید زمان کافی برای بررسی و اظهار نظر کارشناسی راجع به این قضیه داشته باشد.

محمد تقی نقدعلی، نماینده خمینی شهر در موافقت با فوریت لایحه ارز ترجیحی در گفت‌وگو با فرهیختگان :

فوریتی بالاتر از بحث معیشت نیست

همان‌طور که گفتید این ارز ۴۲۰۰ تومانی رانت‌زا است؛ بنابراین اگر ارز ترجیحی حذف‌شود و هیچ جایگزینی نداشته باشد، بله این غلط است اما دولت دو جایگزین برای این حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی پیشنهاد کرده؛ یکی واردات مواد اولیه و آمدن این واردات به دست دولت، دیگری افزایش یارانه از طریق مابه‌التفاوت خرید واردات اولیه. با وجود این، طبیعتا علت مخالفت نمایندگان با فوریت این لایحه بحث کارشناسی آن نبوده و می‌شود گفت بیشتر بحث توجه به سرمایه اجتماعی بوده‌است؟

بله، دولت جایگزین برای ارز ۴۲۰۰ تومانی داشته است. بیشتر علت مخالفت با فوریت این لایحه، در نظر گرفتن اثرات تورمی بود. تعبیر دقیق‌تر این است که مجلس با اثرات تورمی که برای مردم غیرقابل تحمل بود، مخالفت کرد. همچنین یکی از حرف‌هایی که مخالفان فوریت این لایحه می‌گفتند این بود که الان در قانون مسیر برای دولت باز است و می‌تواند این لایحه را به شورای اقتصادی سران قوا ببرد و ممکن است در آنجا هم رای هم بیابورد، ولی فعلا لایحه به همین شکلی که هست، به شکل عادی اعلام وصول می‌شود و در پروسه عادی قرار خواهد گرفت. ولی خب جریان عادی مسلمان زمان بر است و ممکن است حتی به عمر این مجلس کفاف ندهد.

یعنی امکان این وجود ندارد که این لایحه تا یک‌سال آینده به صحن بازگردد؟
ممکن است بازگردد، ولی احتمال اینکه دولت با در نظر گرفتن افکارعمومی یک راه دیگری را برای راه‌حل مشکل اقتصادی مردم پیدا کند، بسیار بالاست.

مجلس قصد ندارد طرح جایگزینی برای این لایحه داشته باشد؟

با توجه به اینکه احتمال اثرات تورمی وجود دارد، من احساس می‌کنم نمایندگان نمی‌خواهند این اثرات تورمی را ایجاد کنند. لذا مجلس منتظر خواهد ماند تا دولت تصمیمات لازم را بگیرد و با دولت همراهی خواهد کرد.